

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Kerek Roman*
Cím: *Az első pesti lóverseny*

Forrás: *Nemzeti Újság*

Bn
(Hely)

1915. 7. 28.
(Idő)

Osztályozás

Tárgy

798.4

Hely

Idő

"1915"

Személy

Helyszám

Az első pesti lóverseny

Ismereflen adatok

Miközben egy nagyon érdekes kis könyv került a kezembe: a Széchenyi-alapítvány lóversenypálya egyesületének az évszámát, hivatalos kimutatása 1827-ről, a működése első évről. A csaknem száz éves könyvecske ma oly ritka, hogy a turfi kedvelői bizonyosan szívesen veszik, ha beszámolok róla, annál inkább, mert néhány sor teljes egészében ismeretlen a fennállás első évét, hiszen 1827-ben csak 5 versenynapot rendeztek: június 6, 7, 8, 9 és 15-én, mégpedig az Üllői- és Soroksári-ut közti gyepen.

A könyvecske címe: *Pesti gyepen volt lófuttatások*. Mindjárt az elején angol turflapok magyarozatára kerül a sor.

Külön fogadás: oly versenyt jelent, melyben csak két ló fut.

Egyes futtatás: „kettőn feljül többnek összeállása, mindegyik annyit tévén le lováért, a mennyiben megegyeznek. Akinek lova első, az egybe tett summát az nyeri.” Ilyen futam volt a pesti gyep első versenye. Nem az alapító, Széchenyi nyerte, mint sokan állítják, hanem Károlyi György gróf.

Ismételve: annak a kikötése, hogy valamely ló két futásban nyerjen. Ha a ló két ízben győz egymás után, akkor a futásnak vége, de ha egyszer nyer, más-szor veszít, akkor harmadszor is meg kell futnia a pályát. Ha pedig az első futásban pl. A ló volna a győző, a másodikban B, a harmadikban pedig C, akkor ennek a háromnak a többi ló kirekesztésével még *aznap negyedszer is* kell futnia s amelyik akkor győz, az a diadalmas.

A legnagyobb díjért, vagyis a 100 arany értékű s gazdagon aranyozott ezüst bilikömért június 7-én 24 ló állott ki „s mind egyszerre eredett futásnak”. A bilikőm a 7-iki verseny előtt s alatt a pályabíró helye mellett zöld posztóval bevont oszlopon pompázott. Mindenki látni akarta. Hogyne! *Az egyik felén Magyarország címere díszel, — a másik felén pedig három levás vágat.* Gyönyörű munka, igazán.

De ilyeneket olvasva, sajnálom kellett, hogy a hivatalos kimutatás árva szót sem emlit a futamok időtartamáról, ami bár nem mindig perdöntő, de ha már a minél gyorsabb paripák tenyésztése is nemzeti cél, akkor a régi és a mostani versenyek lefutási időtartamáról mégis nagyon érdekes következtetéseket vonhatnánk. Lehetetlen, — gondoltam — hogy Széchenyi ilyesmit fel ne jegyeztetett volna! De hol találom meg? Naplappajánk akkoriban nem voltak, persze sportlapjaink sem. A Tudományos Gyűjtemény nevű lap nem ir versenyéről. *Bérczy Károly*, a kitinő író és az Anyegin műfordítója, — a nagy-szerű, de befejezetlen Magy. ménes-könyv szerzője — a pesti gyep történetéről szólva, a múlt század ötvenes éveinek a végén, a maga szerkesztette *Vadász- és Versenylapban* csak néhány szót emlit az 1827-es évről. Tőle se tudhattam meg tehát semmit. Keresem, kutattam tovább.

A parasztlóvak versenyeiről bőven szól az évszám jelentés, holott sokkal érdekesebb volna a versenyintézőség vagy amint önmagát nevezi: a *Lóversenyzés választottsága* belsejéről, Széchenyi irányelveiről egyetmást megtudnunk, különösen akörül, történtek-e fogadások. A beszámolóban ezó sincs erről. Turfkedvelő közönségünket a dresz-szak színei, egy Széchenyi-, Wesselényi-versenyistálló színei, sőt a belépődíjak is érdekelnék, ám a jelentés erről is mélysegesen hallgat.

Sajna, hiába kutattam. Amikor aztán fáradságos munka után letettem arról a reményről, hogy a *Nemzeti Újság* olvasói előtt felidézhetem a pesti első versenyév híi képét, lovainak pontos képességével, végre mégis sikerült elszórt, de hivatalos adatokat találnom, mégpedig magának *Döbrentey Gábornak*, Széchenyi főmunkatársának és a „*Választottság*” jegyzőjének révén. Ezekkel és egyéb ismeretlen adatokkal gazdagítva közlök elsőnek egy rövid s mind-ézigdig mégis legteljesebb évszám ismertetést az 5 versenynap valamennyi 18. — *Bérczy* szerint tévesen 17 — futamáról, a parasztlóvak versenyeiről nem szólva.

Első nap, 1827 június 6.

I. Egyes futtatás első szakasza. Pályaköze 2 ang. mértföld (3200 m.). Széchenyi I. gróf hatévese: *Gawing*, — lov. *Bogis János* 134 fonttal, fejer test, veres ujj és sapka — könnyen nyert *Rizai Pál* parasztlóva ellen.

II. Egyes f. második szakasza. — *Károlyi György* gróf hatéves kancája: *Babieka*, — lov. *Siever Jakab* 133 fonttal, két test, vörös ujj és sapka — könnyen nyert *Eszterházy Miklós* gróf hatéves kancája: *Arandeka* ellen, mely 133 fontot vitt.

III. Egyes f. harmadik szakasza. Széchenyi idős *Snap*-ja, — lov. *Huckle* 134 és fél fonttal — könnyen nyert *Pejachevich Péter* gróf négyéves *Romana*-ja ellen, mely 113 fontot vitt.

IV. *Féltóra múlva a 3 győző ismét fu-*

tott: 1. *Babieka* könnyen nyert. 2. *Gawing*. 3. *Snap*. — *Károlyi gróf* a *Babieka* nyerte 33 aranyat a futtatásban részt vett 17 parasztagazda s csikós között egyarányosan felőszította.

A 3200 m. kerületű rákosi versenypálya, ezer méteres befutóval, homoksitavatagon pusztázott, mégis 25.000 néző, 3000 kocsi tódult ki az első nap futamainak megtekintésére, a lóháton levőkön kívül. Az ideigienes állvány a közönségnek csak kis részét fogadhatta be, a nagyobbik rész félkörbe állított hirtokról vagy lóhátról nézte a futtatást. Pedig az első versenynap szerdára esett, sőt a versenyek *délelőtt 10 órakor* kezdődtek, mind az 5 napon majdnem mindig esőben, ami a futamok megkezdését hátráltatta. A pálya lapult kerekességét nemzeti színű zászlókkal díszeskedő fehér oszlopok jeleztek. „A bíróság a bal galéria és a lözök közt különzött udvarban, magasabb hajlékban ült s a hajlék két oldalán kisdudorok voltak függesztve s jeladásra szolgáltak.” 1828-ban, mint azt a következő évi jelentés őszintén beismeri, a bíróság a cél előtt hadakozó mezőnynek egyszer-más-szor *csak az első két* helyezettjét tudta megállapítani. A harmadik helyezett elkerülte a figyelmét...

Parasztlóvat szőrin ülték meg a legőnyek, súlyukat nem vették figyelembe. A mezőnyök indításával, felváltva, 3 starter törődött, köztük maga *Wesselényi Miklós* báró is. Egy lözsi az egész versenyévre 30 forintba került pengő pénzben. Zárt hely naponként: 3 huszas, első hely: 2 huszas, második hely: 1 huszas, harmadik hely: 10 krajcár ezüstben.

Június 7.

V. Külön fogadás, 2 ang. mrtföldön, ismételve, 30 aranyért. A nyertes: *Eszterházy Miklós* gróf hatévese: *Duncan*, lov. *Weith Jakab* 133 fonttal, „4 minutum s 45 secundum alatt.”

Második: Berchtold Antal gróf hét-
évese: Alcibiades, 134 és fél fonttal.

VI. Duncan, félóra múltán, a másod-
szori futásban is nagyon könnyen győ-
zött.

VII. Az első pályadíjért, vagyis *billi-
koméri* 2 ang. mrtföldön 24 ló futott:

1. Félhosszal: Wesselényi M. bárónak
Széchenyi méneséből való öt éves pej-
kancája: *Al-Borák*, lov. Boggis I. 127
fonttal, 4 p. 52 mp. alatt.

2. Babiéka, 133 fonttal. — 3. Záborszki
István parasztlova.

Parasztlovakkal lemaradt „tanult lo-
vak”, vagyis telivérek: 5 é. Fecske
(Orczy Lőrinc báró), 6 é. Csinos (Orczy
György báró), 5 é. Bátor (Pejachevich
Péter báró), 7 é. Muszka (Schmidt And-
rás) és Schafner ur idős pejlova. Szé-
chenyi-ló nem futott.

A verseny után az intézőség vezető
személyiségei a *Hét választó fejedel-
mek* vendégfogadóban „angol s német
gavallérokkal” lakomát ültek. „A billi-
kom a nyertes Wesselényi báró ur elő té-
tetvén, azt ő négy butella sampányi bor-
ral megtöltötte és Lichtenstein hereg-
nek nyújtotta, aki ivott belőle, aztán a
billikomot tovább adta s így rendre az
egész társaság ivott a billikomból, mely
a nyerteshez visszaérkezvén, ő a na-
gyobb vendégek egészségére külön
ivott.”

De vajjon, a lakoma közben, futtatás-
ról beszélve, mennyire becsülhette Szé-
chenyi az *Bolivar* nevű öt éves pejmen-
lovát? Holnap, június 8-án fog megmér-
kőzni Babiékával!

Junius 8.

VIII. A 3-ik pályadíj 60 aranyáért 2
ang. mrtföldön 18 ló futott. Csak Ma-
gyarországon és tartományaiban ellett
lovak számára nyílt meg a díj. Se ap-
jokra, se anyjokra arabs v. angol lovak
nem futhattak.

1. Nagyon könnyen nyert: Romana,
lov. Gautier Lajos 113 fonttal, 5 p. 3
mp. alatt.

2. Eszterházy Károly gróf 6 é. kan-
cája: Nevetlen, 133 fonttal. 3. Csinos, 133
fonttal. Parasztlovakkal lemaradt teli-
vérek: 5 é. Elyub 130 fonttal (Wenckheim
József); Fecske; Bohus János 6 é. Fic-
kója és Usovich Sándor hétévese.

IX. Elegyes f. 2 ang. mrtföldön 30
aranyért.

1. Egy hosszal: Széchenyi ötévese:
Bolivar, lov. Boggis I. 107 fonttal, 4 p.
17 mp. alatt.

2. Babiéka 107 fonttal. — 3. Degenfeld.

X. A 2-ik pályadíj 100 körmei ara-
nyáért 2 ang. mrtföldön 22 ló futott.

1. Igen könnyen nyert: Eszterházy
József 4 é. szürke kancája: Sultana,
lov. Garbuth 113 fonttal, 4 p. 36 mp.
alatt.

2. Snap, 134 és fél fonttal. — 3. Záb-
orszki István parasztlova.

Parasztlovakkal lemaradt telivérek:
Arandéka 133 f., Brüdern József báró 5
é. pej ménlova: Bick: 127 f., Eszterházy
János gróf 4 é. pej ménlova: Mylord,
116 f.

**Az öt éves Al-Borák 127 f. súly alatt 2
p. 52 mp. alatt félhosszal veri a 133 font-
tal terhelt, hat éves Babiékát, melyet a
vele egyformán súlyozott öt éves Bolivar
4 p. 17 mp. alatt 1 hosszal ver. Kor-
teherkülönbség a szóbanforgó távon,
juniusban nincs. Melyik telivér különb?
Az országnak ezidőszerint feltétlenül a
mindössze 30 aranyat nyert Bolivar a
legjobb lova, ha... Babiékának nin-
csen tulságosan a lábában a tegnapi
verseny és a tegnapelőtti két futam...
Vagy talán *Bonassus* a legjobb ló? Ké-
sőbb fog futni!**

Junius 9.

XI. Festetics László gróf 100 ara-
nyáért 1 ang. mrtföldön ismételve futott
3 ló:

1. Broemberg ur háromévese: Jónás,
lov. „egy angoly gyerek”, 85 fonttal, 2
p. 5 mp. alatt.

2. Széchenyi idős angol lova: Pródig-
gius 112 f., 3. Lichtenstein Vencel her-
ceg 6 é. ménlova: Henderskelf, 110 f.

XII. A másodszori futás eredménye
ugyanilyen.

XIII. Külön f. 2 ang. mrtföldön, 15
aranyért.

1. Könnyű nyertes: Nevetlen, lov.
Weith L. 116 fonttal, 6 p. 28 mp. alatt.

2. Andrássy György gróf 5 é. szürke
kancája: Confidence, 116 f.

XIV. Elegyes f. 2 ang. mrtföldön, 40
aranyért:

1. Károlyi Lajos gróf 7 é. sötétpejlova:
Emir, lov. Siever I. 2. Bick. 3. Bátor.
4-ik és utolsó: Keglevich László gróf 6
é. Lodoiskája. Mind a négy 125 fontot
vitt.

XV. Külön f. 1 ang. mrtföldön, 15
aranyért:

1. Eszterházy Károly gróf 6 é. barna
kancája: Grosvenor, lov. Siever 100
fonttal, 2 p. 29 mp. alatt. 2. Eszterházy
Mihály gróf 4 é. pej kancája: Coriander,
100 f.

XVI. Külön f. 1 ang. mrtföldön, 15
aranyért:

1. Wesselényi M. báró négyévese:
Ibla, lov. Milkovics István 85 fonttal, 2
p. 18 mp. alatt. 2. Gawing, 134 f.

Valamely napnak versenynapul való
kitüzése, netán közbejövő akadályok
miatt, még nem volt elegendő ahhoz,
hogy aznap csakugyan futtassanak is.
A nemzeti színű zászló kitüzése a pesti
városzába előtt, a nagy piacon s a hid
elejénél jelezte, hogy az aznapra ígért

versenyek nem maradnak el. Mert „amely napon azok kitűzve nintsenek, versenyezés sints”. — Nos hát az utolsó napon is kitűzték a zászlót.

Junius 15.

XVII. Külön f. 2 ang. mrtföldön ismételve, mindenik 100 aranyával:

1. Nehezen nyert Széchenyi *Bonassus-a*, lov. Boggis I. 125 fonttal, 4 p. 4 mp. alatt.

2. Sultana, 120 f.

XVIII. A másodsori futásban, félóra mulva, Bonassus könnyen nyert.

Szelezky Ádám parasztlova 2 p. 14 mp. alatt futott meg 1 ang. mrtföldet, amiért 40 forint jutalmat kapott.

A telivérek sebességének a kifejlesztésével eleinte keveset törődtek. Bizonyítja ezt a 27-es év futamainak ma már mosolykeltően kényelmes időtartama, a parasztlovak feltűnően jó szereplése és az, hogy 1827-ben a legrövidebb távú verseny — mindig kétéves ló nélkül — 1 ang. mrtföldre, vagyis 1600 méterre szólt. Viszont addig, míg valamely jó telivér egy és ugyanazon a napon esetleg négyszer kénytelen a díjért futni, miért szedje közönséges vadászgallopp tempójánál fürgébben a lábát? Pohos iramu akadályversenyek pl. e század elejéről fürgébbek az 1827-es év leggyorsabb sikversenyénél!

Idomításról, trainerekről sehol semmi komoly adatot nem találtam, már pedig a telivérek szakszerű trainingjének hiányában feltétlenül jól kellett szerepelniök a parasztlovaknak. — Széchenyi korán felismerte a bajt és iparkodott is rajta segíteni, annál inkább, mert pl. Pozsonyban *előbb versenyeztek*, mint Széchenyi szívbeli városában, Pesten. Babiekat már jól ismerték a pozsonyiak akkor, amikor a pestiek még a hírért is alig hallották. A leleményes német város fölébe kerekedett Pestnek. Művelődéstörténetünknek különös adata, hogy Pest mennyire siet Pozsony után.

De nehogy elfáraszam a nem pozsonyi olvasót az idevágó részletek hálózatával, inkább fogadásokról szólok. Széchenyi egyetlen percig sem hitte, hogy 25.000 néző, fogadás nélkül, ismételten kedvét lelje a versenyek pusztá végigtekintésében. — Döbrentey írja:

— *Lichtl*, művészi kereskedő, egy külön lözsiban mindenféle szép művészeti portékákat árul, hogy azok közül, *aki mibe akar fogadni, vásárolhasson*.

Adataim vannak arra, hogy Széchenyi, aki 17-szer járt Angliában s a legapróbb részletében is jól ismerte a fejlett angol versenyintézményt, naivnak látta a „művészeti portékák”, helyesebben: bazarholmik fogadási célokra való felhasználását. De hogyan segítsen a bajon? Egyrésztől nagyerejű nemzetgazdasági, idegenforgalmi és művelődéstörténelmi cél a futtatás, másrésztől pedig ott ágaszkodik a játékszenvedély ördöge...

Kis cikk keretében nincs módom Széchenyi hazafiui hánykódásait kifejtenem, csak arra a sajátságos körülményre

világított rá, amit Széchenyi is mélyen sajnált: a rákosi versenypályához *t. nem tartoztak istállóik*, a telivéreket közeli vendégfogadók istállóiban helyezték el.

Külön korekép: e fogadók közül a *Kápisztoly*, — a Nemzeti Múzeum közvelelen Kalvin-téri szomszédságában — volt a legelőbbsel. Ezt pedig hazard szerény dísznékereskedők lakták, akik a fogadóbeli lovászméppel barátkozást keresve, eleinte minden rendőri beavatkozás nélkül bookmakerséget űztek.

Széchenyi jó ideig tehetetlenül állt a játékszenvedély elvakultságával szemben. *Már ekkor*, minden politikán kívül, bántották a hazafiui kétségek, aggodalmak. Valamelyes öncsillapításul méneskönyvet írt. Ó is, Wesselényi is. Ezek a könyvek, — Bérczy is említi, — 1849-ben nyomtalanul elfűntek. Nádasy Tamás gróf, az *Országos méneskönyv* híres szerzője se tud rólok semmit, úgy, hogy ezek a könyvek a lipcei könyvbörzész is keresett ritkaságok.

A versenyügy pedig Széchenyi és Wesselényi nyomdokain, sok-sok megpróbáltatás után, esőndesen halad a maga útján tovább...

Rezek Román